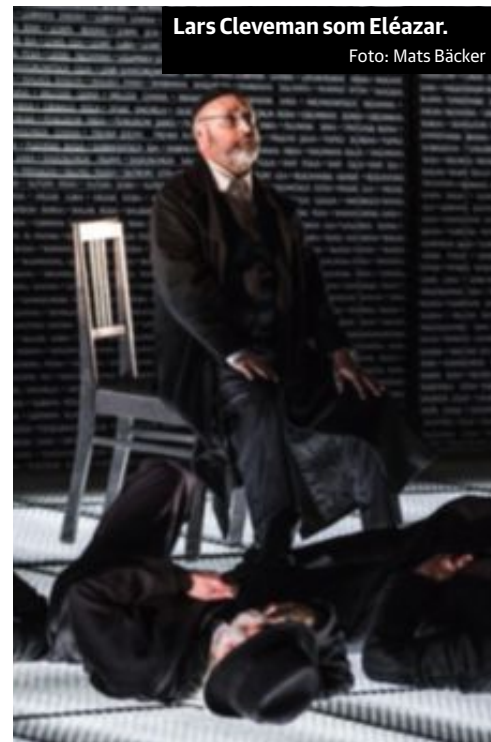

Opera. Exklusiv uppsättning

"Judinnan" är från 1835.

Foto: Mats Bäcker

Lars Cleveman som Eléazar.

Foto: Mats Bäcker

Dramat kryper under huden

Fromental Halévys opera "Judinnan" har inte haft svensk premiär sedan uppsättningen på Kungliga Operan 1860. Nu tar Göteborgsoperan upp verket vars bärande tema är brännande aktuellt än i dag.

"Judinnan" av Fromental Halévy.

Dirigent: Pierre Vallet. Regi och scenografi: Günter Krämer. Scenografi: Isabel Ines Glathar. Ljus: Joakim Brink. Medverkande: Mireille Delunsch, Lars Cleveman, Tuomas Katajala, Regina Silinskaite, Michael Schmidberger, Mats Persson och Jonas Landström. Scen: Göteborgsoperan.

Ingen operastil har varit så framgångsrik på sitt område som den franska "grand opéra" under mitten av 1800-talet. Inte ens Verdi

eller Wagner kunde mäta sig med genrens superstjärna Giacomo Meyerbeer. En stil med melodramatiskt sensationslystna ämnen länkade till verkliga historiska händelser som ställde enorma musikaliska och sceniska krav.

Men ingen operastil har heller under modern tid så sjunkit på popularitetsskalan som denna. Särskilt tydligt blev det efter andra världskriget då operor som dessa – med

ideologiskt eller religiöst färgade ämnen ofta uttryckta i militant upphetsande massscener – gav ofrivilliga associationer till nazismens och fascismens estetik.

Till de mest relevanta verken från denna era hör Fromental Halévys "Judinnan" från 1835. En opera som handlar om hur den individuella kärleken kommer i dödlig konflikt med fundamentalistiska trosföreställningar och religiös förföljelse på 1400-talet. Och som därför talar till en nutid som allt ivrigare uttrycker sig i termer av kollektiva identiteter. Något som inte var fallet för bara ett par decennier sedan.

För att komma in under utanpåverket har regissören och scenografen Günter Krämer tömt scenen. För att hitta dess centrala mänsk-

liga nerv men också för att visa på dess relevans i dag. Produktionen som hade premiär på Göteborgsoperan i lördags är tagen från operan i Vilnius – i ett Baltikum där nationalism och antisemitism har en lång historia och fortfarande är en skrämmande realitet.

Senast "Judinnan" fick en premiär i Sverige var 1860 på Kungliga Operan. Och det är med stigande intresse och entusiasm som jag själv nu för första gången ser och hör den live.

En exklusivitet i repertoaren som det bara är att tacka för och ta emot. Och då syftar jag inte bara på hur spännande det tidiga 1800-talets musikaliska koder används för att understödja och problematisera dramat eller på alla dess klangliga

finesser – som duetten för två engelska horn mot slutet. Utan också på hur dramat kryper in under huden trots att där knappt finns en minut som inte osar av religiös åkallan eller fördömlse.

En fin dirigent (Pierre Vallet) som är specialist på Halévy och genomgående utmärkta sånginsatser av bland andra Mireille Delunsch (Rachel), Tuomas Katajala (Léopold), Regina Silinskaite (Prinsessan) och Michael Schmidberger (Kardinalen) ger full rättvisa åt verket.

Men kvällen är tenoren Lars Clevemans som den judiska fadern Eléazar. Med sitt sönderslitna hjärta. Och sina förbannelser. En rollprestation som är värd en resa.

Martin Nyström
martin.nystrom@dn.se

Teater.

Sjuhelsikes bra teater om triangeldrama

"Sylvi och Anita" av Panu Rajala.

Regi: Kari Rentola. Scenografi: Katariina Kirjavainen. Medverkande: Eeva-Liisa Haimelin, Heidi Herala, Leo Honkononen. Scen: Teaterdagarna i Hallunda & Riksteaterturné.

Allt som pågår bakom de politiska kulisserna, otroheter och intriger, är detta av intresse för andra än kändisblaskornas räknemissar? Svaret är ja eftersom dessa skeenden ofta ger avtryck i konkret politik. Dessutom, om det som här i Kari Rentolas iscensättning av "Sylvi och Anita" lyfter ur skvallert mot allmänmännisklighet, då kan det bli sjuhelsikes bra teater.

Berättelsen om finländska president Urho Kekkonens fru Sylvi och älskarinna Anita, gestaltas av Eeva-Liisa Haimelin och Heidi Herala. De

är, utöver mycket annat, dessutom så galet porträttlika de verkliga damerna. Till sin hjälp har de Leo Honkononen som i en rad tysta roller bygger deras värld. Hans scen för helaften på operan med balettkjol kring halsen och tåskor på händerna, är för övrigt en liten metateatral tiopoängare!

"Sylvi och Anita" spelas på finska men textas elegant längst fondens överdel. Detta känslornas tornerspel går också långt bortom de språkliga koderna. Urho och Sylvi Kekkonen har varit gifta i 40 år. Den fysiska kärleken har de lämnat men det är 60-tal och en finsk president i ett litet land under Sovjets slagskugga, skiljer sig inte. Dessutom har Urho och Sylvi en djup gemenskap. Det är med stark integritet, men förstås också en hel del bitter giftighet, Sylvi följer turerna mellan Urho och Anita.

Urho är drabbad. "Om kärlek är en sjukdom är jag verkligen illa därän" skriver han till Anita. Helt begripligt. Heide Heralas Anita är en vulkan,

Kryssning i Jugoslavien 1963.

Foto: Urho Kekkonens arkiv

hett oförutsägbar, intelligent, humoristisk och med obändig kraft. Likt en fellinisk dröm: Una donna!

Men "Sylvi och Anita" är mer än en berättelse om en äldre presidents emotionella gräsbrand, om konventionens diktatur, om livs-

Eeva-Liisa Haimelin som Sylvi, och Heidi Herala som Anita.

Foto: Charlotte Estman-Wennström

sorg, maktbegär och om politiska beslut som tas i botten av en vodkaflaska. Mitt i skiten handlar det om värdighet och respekt. Här framstår inte den luttrade och bedragna hus-trun eller den åtrådda men också manipulerade älskarinnan, som

ömkliga. Den verkliga förloraren är mannen som maktbegäret tömt på det enda som till sist betyder något: kontakten med sitt inre.

Pia Huss
teater@dn.se